

DE UITRUSTING VAN DOCUMENTAIRE-CAMERAMAN HANS BOUMA

“FILM IS EEN POORT NAAR EEN ANDERE WERELD”

In onze serie 'De uitrusting van' vertelt een professional over het vak en het materiaal waarmee hij of zij werkt. De beurt is aan cameraman/cinematograaf Hans Bouma. De helft van de tijd werkt hij aan lange documentaires voor onafhankelijke productiebedrijven, daarnaast draait hij tv-programma's voor met name VPRO en KRO/NCRV. "Documentaires als alternatief tegen de waan van de dag. Dat vind ik prachtig."

Eigenlijk droomde Hans Bouma er als kleine jongen vooral van om fotograaf te worden voor National Geographic, uiteraard (zoals bij veel jongens) als het als profvoetballer, piloot of chirurg niet ging lukken. "Die droom was een beetje op de achtergrond geraakt toen ik op 17-jarige leeftijd besloot om toch geen medicijnen te gaan studeren", vertelt hij nu. "Als hobby was ik al jaren aan het experimenteren met zwart-witfotografie; ik had mijn eigen doka en drukte zelf mijn vergrotingen af. Ik wilde me al bijna opgeven voor de fotoacademie in Den Haag toen ik erachter kwam dat ik ook 'Camera en Documentaire' kon gaan studeren op de Filmacademie." Het was precies in de tijd waarin Bouma steeds meer geïnteresseerd raakte in de programma's die de VPRO uitzond, zoals Diogenes, Jiskefet en lange

documentaires. "In een opwelling heb ik me toen een paar dagen voor de sluitingsdatum opgegeven voor het toelatingsexamen van de Filmacademie. Ik had alleen een map met foto's bij me, maar werd direct aangenomen. Best een probleem, want eigenlijk wilde ik eerst een jaar naar Zuid-Amerika. Gelukkig heb ik de toelatingscommissie toen kunnen overtuigen dat ik een jaar later mocht komen. Dat was in 1992."

LEREN

Vijf jaar later studeerde Bouma af, onder andere met de fake-documentaire 'De Tranen van Castro' (Merlijn Passier), die twee gouden Kalveren won. Direct na de Filmacademie begon hij bij VPRO's 'Waskracht'. "Daarna ben ik ook altijd voor de VPRO blijven draaien", legt hij uit. "In al

die jaren heb ik gemerkt dat je filmen in de praktijk pas écht leert. Op de Filmacademie hebben we een goede basistheorie gekregen, maar op school leerde ik vooral dat ik het beste zoveel mogelijk kon profiteren van alle aanwezige spullen om zoveel mogelijk films te draaien. Zo heb ik tijdens school meerdere projecten buiten het curriculum om gedaan. Ook tijdens een stage bij het net opgerichte AT5 – de enige stageplek waar ik continu zelf mocht draaien – heb ik ontzettend veel geleerd."

DIEPERE WERKELIJKHEID

Op de Filmacademie riep Bouma altijd al dat hij documentaires wilde draaien. "Soms heb ik ook een 'ultieme kijkervaring' bij documentaires gehad. 'Near Death' van Frederic Wiseman bijvoorbeeld, of 'Land des Schweigens und der Dunkelheit' van

DE VUILNISMAN

Het afgelopen halfjaar heeft de zesdelige serie 'De Vuilnisman' (sinds 28 feb. op zondagavond te zien op NPO 2) Hans Bouma tijdens Coronatijd aan het werk gehouden. "We reisden daarvoor de uithoeken van ons land af om de al dan niet duistere onderstromen van onze afvalwereld in beeld te brengen."

Ander recent televisiewerk: de serie 'Cannabis', 'De Wereld van de Chinezen' (afl. Kenia) en de gedramatiseerde documentaire 'Enemy of the State' (Sinan Can). "Daarnaast draai ik geregeld voor 'Tegenlicht' en soms ook nog voor 'Keuringsdienst van Waarde', waar ik sinds de begin-dagen voor heb gedraaid."

Werner Herzog. De schoonheid van documentaires zit hem er voor mij in dat er nooit sprake is van instant behoeftebevrediging. Je moet als het ware de hele film door en dan krijg je helemaal aan het eind pas de 'beloning' dat je het geheel gezien hebt. Even gaat de poort open naar een diepere werkelijkheid. Documentaires als alternatief tegen de waan van de dag. Dat vind ik prachtig. Vroeger stond ik soms weken in de doka, hartje zomer. Maar dan had ik aan het einde van die periode wel dertig perfecte vergrotingen gemaakt. Dat geluk, zeg maar."

Bekende recente titels waar Bouma aan heeft meegewerkt zijn 'White Cube' (Renzo Martens, 2020), 'Prison for profit' (Ilse en Femke van Velzen, 2019), 'American Jail' (Roger Ross Williams, 2018) en 'Ants on a Shrimp' (Maurice Dekkers, 2016). "Mijn laatste eigen film was 'Congo Business Case' (Human, 2013)", vertelt hij. "Op het moment werk ik aan zo'n vijf langdurige documentaire-projecten. Onder andere over een koor dat hevig geraakt werd door de Coronacrisis, over het werk en leven van Renate Rubinstein, over de palingvisserij, over

een Molukse zangeres en haar eerste plaat en over het ontstaan van een idealistische nieuwbouwwijk in de Flevopolder."

OPGAAN IN DE RUIMTE

Bouma heeft niet één bepaalde stijl die zijn werk kenmerkt, aangezien het per documentaire, film of televisiewerk nu eenmaal altijd anders is. "Ik kan tijdens het draaien wel altijd goed 'mergen'. Opgaan in de ruimte dus en zo in een flow terecht komen", legt hij uit. "Mensen valt het dan niet zo op dat ik er ben. Ik doe dan één van twee dingen: óf ik neem het kader als uitgangspunt - shots decouperen - óf ik vergeet als het ware het kader en ik film met een bepaalde directheid. Ik heb ooit een hele docu op een 85mm gedraaid ('De Zwemmers' van Robert Oey, red.), waarin dat het best tot uiting kwam. Eigenlijk leg je jezelf met zo'n lens een handicap op; op een manier dat je vanuit dat tele-perspectief de dingen filmt, op dezelfde manier zoals je blik ergens op zou vallen. Het resultaat is dat de kijker de film ook in de vorm van die directe waarneming ervaart."

VERRASSENDE DINGEN

Verder moet je natuurlijk ook geregeld snijshots draaien. "Dat voelt soms een beetje aan als huiswerk", geeft Bouma aan. "Om dat niet zo te ervaren, probeer ik altijd het uiterste eruit te halen op een plek. Vaak moet een regisseur dan tegen me zeggen 'dat het zo wel genoeg is' ➤

Aan het werk in Algerije

ARRI Amira

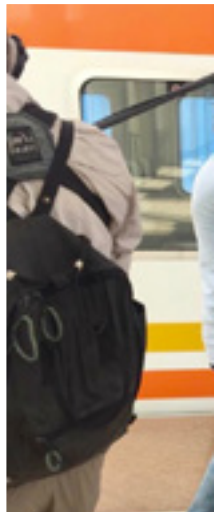
In balans tussen de koeien

Zij aan zij met Bram Meindersma

Tahrirplein, Egypte

Warm welkom

Op het randje

In Kenia met Ruben Terlou

White Cube

TV&RADIO INTERVIEW

DE UITRUSTING VAN HANS BOUMA

- ARRI Amira
- Angenieux EZ-1 2.0 (30-90mm)
- Zeiss Standard Primes 2.1 (16,24,32,50,85,100mm)
- Sigma Zoom 150-600mm
- Sachtler V20 Statief
- Easy Rig

- Sony A7SIII
- Zeiss Super Speeds 1.4/2 (EF-mount): 24,35,50,85,100,135mm
- Sony FE (E-mount) 28,55,85mm
- PFY Maverick Gimbal

- DJI Mavic Pro Zoom Drone

Lichtset:

- Kino Flo 4Bank small (Day/Tungsten)
- Led Panels 3x
- Small grip

anders ga ik maar door." Dat klinkt een beetje manisch en dat is het misschien ook wel, geeft Bouma toe: "Maar het leuke vind ik dat het bijna altijd zo is dat er verrassende dingen gebeuren, die zich pas tijdens het draaien voordoen. Dat had je nooit zo kunnen bedenken. Een voorbeeld: als je op een plek mensen heel aandachtig volgt, dan krijgen de handelingen die ze verrichten gewicht, momentum. In het gekadredeerde beeld worden mensen als personages, dat is nou eenmaal wat een kader doet. In de edit kunnen dit soort shots, die als het ware 'toevallige metaforen' hebben vastgelegd, extra mogelijkheden toevoegen aan de vertelling en editors/regisseurs zijn daar vaak heel blij mee. Televisie is vaak zo onderwerp-gericht dat het lijkt te vergeten dat het uiteindelijk meer draait om mensen en hun ervaringen in een tragikomische wereld, dan om de onderwerpen."

ANTS ON A SHRIMP

Gevraagd naar zijn meest bijzondere producties, denkt Bouma het allereerst aan zijn werk in Congo. "Maar wat ik daar allemaal heb meegemaakt, is met geen pen te beschrijven", vertelt hij. Wat volgens hem wél te beschrijven is: "In de zomer van 2015 vloog ik naar Japan

met masterchef René Redzepi en zijn twee hoofdkoks van restaurant Noma uit Kopenhagen, voor een mogelijke documentaire van Maurice Dekkers (oprichter van Dahl TV en Tony Chocolonely). Zij gingen op research-reis om een halfjaar later een 'pop-up' restaurant in Tokio te openen. In de vijf dagen die de reis duurde, moest ik daarvan een pilot draaien. We doorkruisten in een busje Japan van noord naar zuid en ondanks dat Japan een vrij gesloten land is voor buitenlanders, gingen overal de deuren open. Ik draaide alles in mijn eentje met drie zenders en een richtmicrofoon op mijn oude C300 met drie vaste lenzen (35,50,85mm). We maakten dagen van achttien uur, struinend door de bossen van Nagano en op de beroemde vismarkt van Tokio. Wat ik in die paar dagen gedraaid heb, zit vrijwel allemaal in de uiteindelijke film. Op basis van de pilot, die na terugkomst gemonteerd werd uit het materiaal, werd de film direct verkocht aan Netflix." Daarop werd een halfjaar later met de hele crew een maand in Tokio neergestreken om de aanloop naar de opening van 'Noma in Tokio' vast te leggen. "Als je het mij vraagt, toont 'Ants on a shrimp' de masochistische voorbereidingen van het keukenteam in de hoogste hogedrukpan van de culinaire wereld. Voor mij was dit ook wel een project waarin alle veeleisende aspecten van het draaien samenkwamen: onmogelijke werkomstandigheden (kleine dampende keukens van metaal, TL licht en witte tegels), fly-on-the-wall in opperste concentratie, werken met de crème de la crème van professionals. Het tilde mijn camerawerk wel naar een hoger niveau."

ZWAARGEWICHT

De afgelopen vijf jaar draaide Bouma zijn producties met de ARRI Amira. Volgens hem nog altijd één van de beste en mooiste sensors die er zijn op de markt. "En vrijwel niets aan de camera is van plastic. Dat maakt hem wel een beetje zwaar in combinatie met de Angenieux 30-90mm Zoom, maar je hebt dan wel een pracht combinatie! Voordat er betaalbare CineZoomlenzen bestonden, heb ik sinds 2003 altijd met losse lenzen gedraaid. Vanwege de scherpte, de mooiere scherptediepte en ook de heldere keuze die zo'n lens je oplegt. Maar op een gegeven moment kreeg ik genoeg van al dat len- ➤

The Javelin Crane

Rocks at every set and temperature

EGRIPMENT
CAMERA SUPPORT

CRANES ROBOTICS
DOLLIES AR/VR

Follow us on:

WWW.EGRIPMENT.COM

Explore all music emotions

We believe that the emotion of music greatly enhances your message.

That's why we've built a website loaded with the best production music available, combined with a great and simple to use search engine.

So what's stopping you from exploring all music emotions?

www.allmusic.nl

Streaming Server

- Moeiteloos Streamen in Full HD 1080P, H.264
- In robuuste Tour-Ready behuizing
- 24/7 voeding met powerCON in- en uitgang
- Plug and Play met ingebouwde webserver

WWW.MAASCPS.COM | +31(0)299 - 391515

Prison For Profit

zen wisselen. De Angenieux doet echter amper onder voor prime lenzen." Tot nog toe neemt Bouma zijn zware camera/lens-combinatie voor lief, omdat het goed is als de shots die hij maakt ook dat gewicht hebben en de shots echt 'staan'. "Omdat ik veel handheld draai, gebruik ik een Easy Rig die ik extra stabiliseer. Op die manier kan ik nog beter draaien met een zekere rust en cadans. Maar gezien mijn bezoeken aan de fysio de afgelopen jaren, zit ik nu toch wel te denken aan een lichtere opvolger."

TRENDS

Wat stijltrends betreft ziet Bouma vooral de onophoudelijke tech-revolutie. "Het is natuurlijk zo dat er veel meer mogelijk is geworden door bijvoorbeeld drones en gimbals. Als je die goed en dramaturgisch gebruikt, dan kan het de vertelling zeker op een hoger plan brengen. Over het algemeen wordt het camerawerk op televisie door de jaren heen sowieso steeds beter", merkt hij. "De trend in Hilversum is verder natuurlijk al jaren dat er geen programma meer gemaakt kan worden zonder presentator in beeld. Dat is ergens een stap terug, aan de andere kant een uitdaging om dat op nieuwe, frisse manieren te doen. 'Ersin in Wonderland' was bijvoorbeeld een nieuw format waarin presentator Ersin Kiris een dubbelrol speelde. De beste versie van presentator-programma's vind ik die waarbij je de presentator even kwijtraakt of vergeet; dat het verhaal op plek waar je bent helemaal de overhand krijgt en de presentator bijna op een achteloze manier weer terugkomt in het verhaal. Goed voorbeeld daarvan zijn de eerste twee delen van de serie 'Sahara'."

NIEUWE STRATEGIEËN

Documentaire is minder trendgevoelig. Daar is het euvel volgens Bouma eerder dat er te weinig wordt uitgetoet. "Het valt mij op dat er wel veel meer wordt geëxperimenteerd met creatief gebruik van archief. En verder dat sommige documentaires steeds meer op fictie gaan lijken; in hoe karakters worden neergezet en hoe het gedraaid is. Het probleem voor de meer traditionele documentaire is misschien wel dat de 'spontane ruimte' langzaam aan het verdwijnen is, waarbinnen documentaire gewoon was zijn visnetten uit te hangen. In steeds meer situaties is observeren alleen niet meer voldoende, omdat de hele 'werkelijkheid' is vormgegeven. En we leven ook in een wereld met steeds meer parallele werkelijkheden. Misschien was dat altijd al zo, maar het is nu vaak wel erg duidelijk. Dat vraagt om nieuwe vertelstrategieën, ook qua beeld."

UIT JE BUBBEL

"Film is een poort naar een andere wereld", reageert Bouma op de vraag wat het vak voor hem nou zo mooi maakt. "Als je het goed doet, stap je als kijker voor even in een sublieme of in ieder geval andere werkelijkheid. Wat het vak echt mooi maakt, is dat je zelf ook in die andere werelden stapt, deelgenoot wordt van een andere realiteit en de levens van andere mensen. Je wordt een tijdlang helemaal door één onderwerp opgezogen en wordt je soms bewust van bepaalde onderstromen in de samenleving. Behalve dat dat

heel interessant is, is het een verrijking van je leven. Je wordt even uit je eigen bubbel gehaald om bij terugkomst weer op een andere manier naar de dingen te kijken. Soms met meer verwondering, soms meer sceptisch."

"Ik geloof dat je het wiel voor elke film weer een beetje opnieuw moet uitvinden. Dus dat je het vak in de praktijk pas echt leert, dat houdt nooit op", vertelt Bouma verder. "Je wordt wel handiger in improviseren, zodat je krijgt wat je wil hebben. Dat je op het moment dat het gebeurt, er klaar voor bent. Maar soms kan kennis je ook in de weg zitten. Dan is het beter om je mond te houden en maar gewoon te gaan draaien. Dat is het mooie van films maken als je er open voor staat: het leren houdt nooit op en dat houdt je jong."

SCHADUWKANT

Toch is er ook wel degelijk een schaduwkant, beaamt hij: "Mijn passie was onuitputtelijk toen ik 17 was. Op die energie heb ik heel lang kunnen teren, tot mijn dertigste ongeveer. Toen ben ik aardig doorgedraaid, ook letterlijk inderdaad." Bouma heeft destijds een half jaar in een bezinningscentrum gewoond en heeft een reis gemaakt naar India. "Sindsdien doe ik veel aan meditatie, Chi Kung. Ook ben ik weer meer gaan hardlopen, om mijn conditie en lichaamshouding beter te maken. Nog steeds keert om de zoveel jaar de vraag terug 'doe ik dit echt met passie?'. Vaak op een moment dat de man met de hamer alweer in de aanslag staat. Want zelfs als je de dingen doet die je leuk vindt, blijft er het gevaar van 'overload'. Ik leg de lat vrij hoog voor mezelf. Bij buitenlandse draaiperiodes ga ik makkelijk over mijn grenzen. En het is moeilijk nee zeggen als er weer een producent met een leuke klus aan de lijn hangt als je eigenlijk rust moet nemen. Als je jezelf afpeigt, als je workaholic wordt, wordt je blik smaller en worden je oordelen cynischer. En hoeveel relaties er wel niet sneuvelen in film- en tv-land omdat de partner er op een gegeven moment genoeg van krijgt... Dus de combinatie van dat alles - en sinds kort een zootje van inmiddels twintig maanden - maakt dat ik af en toe even een periode verplicht een time out moet nemen van mezelf. Daarna kan ik er dan weer met liefde en frisse energie tegenaan!"

Zie voor meer werk: www.hansbouma.net